

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було здійснено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не накладає правових зобов'язань на Суд. Для більш детальної інформації, прохання ознайомитись із положенням про авторські права в кінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Інформаційна довідка про судову практику ЄСПЛ №128

Березень 2010 року

Депаль (Depalle) проти Франції - 34044/02

Ухвала 29.3.2010 [ВП]

Стаття 1 Протоколу №1

Стаття 1 абзац 2 Протоколу №1

Регламентация щодо користування майном

Обов'язок зруйнувати, за рахунок власників і без відшкодування, законно придбаний будинок, що знаходиться на морських землях державної власності: *відсутність порушення*

[Це резюме стосується також ухвали у справі *Бросе-Трібуле та інші (Brosset-Triboulet et autres) проти Франції*, № 34078/02, 29 березня 2010 року]

Стосовно фактів - У справі *Depalle*, в 1960 році заявник і його дружина придбали житловий будинок, який був частково збудований на ділянці, розташованій на морському узбережжі, що відноситься до морських земель державної власності. Аби мати законний доступ до свого майна, вони користувались тимчасовими дозволами на займання морських земель державної власності, які регулярно видавались їм на певних умовах до грудня 1992 року. Справа *Brosset-Triboulet* стосується подібних фактів. В 1945 році, мати заявників придбала житловий будинок на морських землях державної власності. Кілька послідовних мешканців ділянки користувались префекторальним дозволом на займання, який систематично поновлювався з вересня 1909 по грудень 1990 року. У вересні 1993 року префект повідомив сторонам в обидвох справах, що, внаслідок введення в дію

закону про розвиток, захист і використання узбережжя ("закон про узбережжя"), він надалі не матиме можливості подовжувати дозвіл на попередніх умовах, оскільки згаданий закон виключає будь-яке приватне використання морських земель державної власності, зокрема з метою експлуатації житлових будинків. Разом з тим, він запропонував їм укласти угоду про обмежений дозвіл, який передбачав виключно особисте використання будинків із заборотою передачі чи уступки ділянок та будинків, що являло собою єдину можливість для проведення робіт по догляду, а також забезпечувало державі право, по закінченні дії дозволу, повернути собі ділянку в її первинному стані або знову використовувати існуючі на ній будівлі. Сторони відхилили цю пропозицію та, в травні 1994 року, звернулись до адміністративного суду з проханням скасувати рішення префекта. В грудні 1995 року останній звернувся із заявою до адміністративного суду, звинувативши сторони в порушенні правил використання земель державної власності по факту займання таких земель без відповідного дозволу. Він вимагав також повернення ділянки узбережжя до її стану, який передував зведенню будинків, за рахунок сторін та без будь-яких відшкодувань. В останній інстанції, Державна Рада, в березні 2002 року, дійшла висновку, що спірне майно належало до морських земель державної власності; що сторони не володіли реальним правом на це майно; і що, таким чином, обов'язок приведення до відповідного стану без попереднього відшкодування не являло собою рішення, яке б підпадало під заборону на підставі статті 1 Протоколу №1 до Європейської конвенції.

Стосовно права - Стаття 1 Протоколу № 1 : а) *Можливість застосування* - Чітко застосувавши принципи, які регулюють використання земель державної власності, згідно яких займання таких земель можливе лише на тимчасовій та потенційно відкличній основі, національні судові органи виключили визнання за заявниками реального права на їхні будинки. Обставина, пов'язана із дуже тривалим терміном займання, таким чином, не мала ніяких наслідків щодо належності ділянки до морських земель державної власності, яким властивий невідчужуваний та невід'ємний характер. За таких умов, незважаючи на добросовісне придбання будинків, оскільки дозволи на займання не утворювали реальних прав на землі державної власності, Суд має сумніви щодо розумних підстав для заявників сподіватися на те, що вони будуть і надалі користуватися ними, виходячи лише з факту виданих їм дозволів на займання. Насправді, всі префекторальні дозволи містили згадку про обов'язок, у випадку відкликання дозволу на займання, повернути ділянку в її первинний стан, якщо адміністрація висуне подібну вимогу. Натомість, той факт, що внутрішнє законодавство держави не визнає приватний інтерес в якості права власності, не суперечить тому, аби такий інтерес, за певних обставин, міг розглядатися як майно в сенсі статті 1 Протоколу №1. В цій конкретній справі, час, який минув, призвів до виникнення майнового інтересу заявників щодо користування своїми будинками, визнаного і важливого в достатній мірі, аби він розглядався в якості майна.

Висновок: стаття 1 Протоколу №1 можлива до застосування.

б) *По суті* - Беручи до уваги принципи, які регулюють використання земель державної власності, та відсутність факту виконання знесення на цей день, позбавлення власності в цій конкретній справі не має місця. Відмова у поновленні дозволів на приватне займання державної власності, з приводу яких заявникам було відомо, що вони можуть одного дня зазнати цієї міри, та припис про знесення будинків можуть розглядатись як регламентні норми щодо використання майна в суспільно корисних цілях. До того ж, мотивація, наведена префектом у відмові поновити дозволи, спирається на норми закону про узбережжя. Втручання, яке мало місце, переслідувало суспільно корисну мету, а саме сприяння вільному доступу до узбережжя. Лишається потреба встановити, чи, враховуючи інтерес заявників до збереження своїх будинків, вимога про приведення ділянки в первинний стан є пропорційним заходом відносно заявленої мети. Політика розвитку територій та захисту довкілля, в рамках якої суспільний інтерес займає переважне місце, залишає державі широкий оціночний простір. З моменту придбання будинків, або навіть їх побудови, органам влади було відомо про існування будинків, оскільки їх займання підлягало видачі дозволу, в якому зазначалась необхідність забезпечення можливості повсякчас вільного доступу до морського насипу. В кожній постанові префекта зазначався термін дії дозволу, а також можливість для органів влади змінити чи скасувати дозвіл на свій розсуд, з будь-якої причини та без будь-яких прав на відшкодування для користувача. Крім того, дозвіл містив уточнення про те, що останній мусив, у випадку відповідної вимоги, повернути ділянку до її первісного стану шляхом знесення будівель, зведених на ділянці державної власності, в тому числі існуючих на момент підписання постанови. Таким чином, заявникам було повсякчас відомо, що дозволи мають тимчасовий і потенційно відкличний характер, а отже, не можна вважати, що органи влади сприяли збереженню ситуації невизначеності щодо правового статусу майна. Звичайно, вони мали, протягом тривалого часу, можливість користуватись майном. Суд не вбачає в цьому ніякої недбалості боку органів влади, а скоріш факт толерантності відносно продовження займання, яке, до того ж, було належним чином регламентоване. Внаслідок цього, недоречним було б вважати, що відповідальність органів влади за невизначеність щодо статусу будинків зростає із плином часу. Насправді, лише в 1986 році ситуація заявників змінилася внаслідок ухвалення закону про узбережжя. Цим законом було припинено політику, в рамках якої захист узбережжя відбувався лише шляхом регулювання земель державної власності, коли, на той час, проблематика розвитку територій та захисту довкілля ще не набула свого сучасного рівня. В будь-якому випадку, вищезгадана толерантність не могла призвести до легалізації *ex post* наявного стану речей. Стосовно адекватності вжитого заходу поставленій меті щодо забезпечення суспільного інтересу у захисті узбережжя, національні органи влади мають компетенцію приймати рішення щодо форм забезпечення цього захисту. Відмова продовжити дію дозволів та припис на адресу заявників про приведення ділянок до стану, в якому вони перебували до зведення будинків, є проявом бажання забезпечити послідовне і більш суворе виконання закону. З огляду на притягальність берегової зони та значний інтерес, який вона викликає, прагнення до контрольованого розвитку міських зон та забезпечення загального вільного доступу до берегової зони зумовлює більш жорстку політику в сфері управління

цією частиною території. Цей підхід є властивим для берегових зон по всій Європі. Зробити виключення із закону на користь заявників, які не в праві посылатись на здобуті права, не відповідало би меті, яку переслідує закон про узбережжя, ані прагненню до кращої організації стосунків між приватними і державними користувачами. Крім того, заявники відмовились від компромісного рішення та відхилили пропозицію префекта про продовження використання будинків на певних умовах, хоч вона і могла би являти собою рішення, яке б дозволило в розумний спосіб примирити наявні інтереси. Зрештою, враховуючи правила, які стосуються земель державної власності, та зважаючи на те, що заявники не могли не усвідомлювати принцип відсутності відшкодування, який був чітко виписаний в усіх дозволах на тимчасове займання земель державної власності, що видавались їм відповідно з 1961 та 1951 року, відсутність відшкодування не може розглядатись як непропорційна міра з точки зору регламентних норм, що регулюють використання майна заявника, яка вжита з метою забезпечення суспільного інтересу. Заявники не зазнають особливих і надмірних витрат у зв'язку із знесенням їхніх будинків без сплати відшкодування. Таким чином, не буде порушено рівновагу між інтересами громади та заявників.

Висновок: відсутність порушення (тринадцять голосів проти чотирьох).

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Укладене канцелярією, це резюме не накладає правових зобов'язань на Суд.

Натисніть тут для доступу до [Інформаційних довідок про судову практику](#)

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є французька та англійська. Цей переклад було здійснено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не накладає правових зобов'язань на Суд, який не несе будь-якої відповідальності за його якість. Його можна завантажити з HUDOC, бази даних про судову практику Європейського суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>), або з будь-якої бази даних, до якої його було надано HUDOC. Його може бути відтворено в некомерційних цілях за умови повного цитування назви справи та вищенаведеного положення про авторські права, а також посилання на Трастовий фонд з прав людини. Про будь-яке використання всього чи частини цього перекладу в комерційних цілях має бути повідомлено за електронною адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court for Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is

intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour Européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été réalisée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.